

Virka-apulakiesitys HE 106/2021 vp

Heidi Aliranta
erityisasiantuntija, SM/PO 4.3.2022

Esityksen tausta ja tavoitteet

- Lainsäädäntöhanke käynnistettiin vuonna 2018 Poliisihallituksen tehtyä SM:lle esityksen hankkeen käynnistämisestä
- Taustalla viranomaisten huoli Puolustusvoimien aseellista voimankäyttöä sisältävää virka-apua koskevien säännösten toimimattomuudesta
- Esitys pohjautuu laajapohjaisen työryhmän valmistelemaan mietintöön
- Tavoitteena ajantasaistaa puolustusvoimien virka-apua poliisille koskeva lainsäädäntö, myös rajavartiolain vastaavat säännökset tarkastelussa

Virka-avun peruslähtökohdat säilyvät

- PV:n virka-avun osalta kokonaisuudistus, jossa virka-avun peruslähtökohdat säilyvät
- kyse on poliisijohtoisista tehtävistä, joissa Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos toimii poliisin johdolla ja ohjauksessa lisäresurssina
- virka-apulainsäädännöllä ei luoda uusia toimivaltuuksia eikä muuteta viranomaisten keskinäisiä johtosuhteita
- virka-apua voidaan saada vain, jos poliisin omat voimavarat ovat yksittäisessä tilanteessa riittämättömät tai tarvitaan erityishenkilöstöä tai –välineistöä

Nykytilan epäkohdat - muutostarpeet

- Merkittävimmät epäkohdat liittyvät sotilaallista voimankäyttöä sisältävän virka-apun antamista koskeviin edellytyksiin ja päätöksentekomenettelyyn
- Laissa ei ole varautumista koskevaa nimenomaista säännöstä
- Valmistelussa arvioitiin erilaisia keinoja virka-apun antamista koskevan päätöksentekomenettelyn ja virka-apun toteuttamisen välisen aikaikkunan tiivistämiseksi, jotta virka-apu ehditään toimeenpanna tilanteen vaatimassa ajassa
- Keskeiset ehdotukset liittyvät siten varautumista, hyvin poikkeuksellisia tilanteita ja aseellista virka-apua koskevaan sääntelyyn

Keskeiset ehdotukset (1/5)

Vaativan virka-avun antamista koskevat edellytykset

- voitaisiin antaa vain erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa
- terrorismirikosten lisäksi *eräiden muiden* vaikutuksiltaan niihin rinnastuvien rikosten estämiseksi tai keskeyttämiseksi, jos välttämätöntä
- jos rikos uhkaa vakavasti suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä
- *tilanteen ei edellytetä olevan välittömästi uhkaava* vaativan virka-avun antamisesta päätettäessä (välittömyyttä koskeva edellytys vasta siinä tilanteessa kun poliisi operatiivisessa tilanteessa päättää voimankäytöstä)
- kynnys virka-avun antamisesta päättämiseen on kirjoitettu lakiehdotuksessa auki siten, että kyseessä tulisi olla havaintoihin tai yksilöityihin tietoihin perustuva oletus rikoksesta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi vaativa virka-apu olisi välttämätöntä
- kansainvälistä erityissuojelua nauttivan valtiovieraan osalta laissa olisi erillinen säännös vaativan virka-avun edellytyksistä.

Keskeiset ehdotukset (2/5)

Vaativan virka-avun päätöksentekomenettely

- pääsääntönä edelleen päätöksenteko VN yleisistunnossa
- päätöksentekotasoa ehdotettu kuitenkin joltain osin madallettavaksi ministeriötasolle / keskusvirastotasolle
- pyritty tekemään selkeä ero virka-avun antamista koskevan päätöksenteon ja varsinaista toimivaltuuksien käyttöä poliisitehtävässä koskevan päätöksenteon välillä
- virka-avussa käytettävän aseistuksen määrittely laissa ja jakaminen kolmeen kategoriaan
 - sotilaan henkilökohtainen aseistus
 - henkilökohtaista aseistusta voimakkaampi aseistus (ns. uusi keskikategoria)
 - keskikategoriaa voimakkaampi aseistus

Keskeiset ehdotukset (3/5)

Vaativan virka-avun päätöksentekomenettely

- päätöksenteon porrastaminen hierarkkisesti vastaavasti => vaativan virka-avun sisältö jaetaan lähempänä tavanomaisempia poliisitehtäviä ja niissä tarvittavia voimakeinoja olevaan ja toisaalta aivan äärimmäisissä tilanteissa poikkeuksellista voimakeinojen käyttöä vaativaan virka-apuun
- ns. keskikategorian aseistusta sisältävän virka-avun päätöksentekomenettely nykyistä alemmalla tasolla => nopeuttaisi prosessia
 - SM pyytää, PLM päättää
 - Ennakoimattomissa kiiretilanteissa, joissa ilmeistä että pyyntöä ei ehditä käsitellä ministeriöissä ihmishenkiä vaarantamatta: Poliisihallitus pyytää, pääesikunta päättää
 - Molemmissa tapauksissa päätökset viipymättä VN yleisistuntoon arvioitavaksi.
- Keskikategoriaa voimakkaampaa aseistusta sisältävän virka-avun osalta nykytila säilyisi eli lähtökohtana päätöksenteko VN yleisistunnossa, kiiretilanteessa PLM:ssä

Keskeiset ehdotukset (4/5)

Virka-avun päätöksentekomenettely (PV)

<i>sotilaan henkilökohtainen aseistus virka-aputehtävissä</i>	pistoolit, haulikko, konepistooli, rynnäkkö- ja tarkkuuskivääri, kevyt konekivääri	Poliisihallitus pyytää, pääesikunta tai puolustushaaraesikunta päättää antamisesta	tavanomainen virka-apu
<i>henkilökohtaista aseistusta voimakkaampi aseistus (ns. keskikategoria)</i> UUTTA!	kevyt kertasinko, kranaattipistooli, raskas tarkkuuskivääri, 12.7. kal. konekivääri, käsikranaatti	SM pyytää, PLM päättää antamisesta. Kiiretilanteessa Poliisihallitus pyytää ja pääesikunta päättää antamisesta. VN yleisistuntoon viipymättä jälkikäteen. Ilmoitus tehdystä päätöksestä viipymättä TP:lle.	vaativa virka-apu; esim. isku raskaalla ajoneuvolla väkijoukkoon, vahvasti suojatusta tuliasemasta voimakkaiden sarjatuliasoiden tulitus väkijoukkoon lisäksi tavanomaisessa virka-avussa esteen poistamiseksi
<i>keskikategoriaa voimakkaammat aseet</i>	soveltuminen kyseisen poliisitehtävän suorittamiseksi - esim. raskaammat singot	SM pyytää PLM:ltä, VN yleisistunto päättää antamisesta. Kiiretilanteessa PLM päättää. VN yleisistuntoon viipymättä jälkikäteen. Ilmoitus tehdystä päätöksestä viipymättä TP:lle	vaativa virka-apu

Keskeiset ehdotukset (5/5)

Varautumista koskeva säännös

- Mahdollistaisi yksittäisissä tilanteissa vaatimaan virka-apuun sisältyvän kaluston liikuttelun ennakolta tapahtumapaikalle
- Poliisihallitus pyytäisi varautumista ja pääesikunta päättäisi antamisesta
- Varautumispäätös ei valtuuttaisi kaluston ja voimakeinojen käyttöön, vaan voimakeinojen käyttö edellyttäisi erillisen päätöksen vaativan virka-avun antamisesta
- Varautumispyynnöstä ja -päätöksestä tulisi ilmoittaa ministeriöille, joilla mahdollisuus keskeyttää
- Vastaavan varautumisen on tulkittu olevan mahdollista nykyisin puitteissa, mutta nimenomainen säännös selkeyttäisi oikeustilaa ja parantaisi tällaiseen varautumiseen osallistuvien oikeusturvaa.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
kirjaamo@intermin.fi